

szegedi ünnepi hetek

Kodály: Hány János. Előadás a Dóm téren, ma este fél 9 óra.

Kovács Endre orgonaestje a domban, holnap, hétfőn este 8 óra.

Korál- és East-koncert az Újszegedi Szabadtéri Színpadon, augusztus 10-én, este fél 9 óra.

V. Dorozsmai Népzenei Találkozó ma, vasárnap délelőtt 10-től este 6 óráig a szélmalomnál. Népművészeti vásár és Csongrád megye népi fafaragásai című kiállítás a művelődési házban.

Toronyzene a városi tanácsháza tetejéről, ma este 9-től fél 10-ig. A Munkás-őr Fúvószenekart Ormándlaky Péter vezényli. XXIII. Szegedi Nyári

Tárlat a Móra Ferenc Múzeum Horváth Mihály utcai Képtárában szeptember 20-ig.

Fotóklubok 18. Szegedi Szalonja a Bartók Béla Művelődési Központban, augusztus 29-ig, naponta délelőtt 10 és délután 6 óra között.

Bódy Irén textiltervező és Kumpost Éva keramikus, Munkácsy-díjas iparművészek kiállítása a Gulácsy Lajos Teremben, augusztus 19-ig, vasárnap kivételével naponta.

Takács Győző keramikusművész kiállítása a Juhász Gyula Művelődési Központban, szeptember 6-ig.

Török László fotóművész Stáció című kiállítása a Bartók Béla Művelődési Központ B galériájában, augusztus 29-ig.

Józsa Bálint szobrászművész kiállítása a November 7. Művelődési Házban, augusztus 14-ig, naponta délelőtt 10 és este 7, vasárnap délelőtt 10 és délután 4 óra között.

Fritz Mihály és Szabó Tamás szobrászművészek kiállítása a Móra Ferenc Múzeum Kupolagalériájában.

Gerle Margit keramikus kiállítása a Bartók Béla Művelődési Központban, augusztus 20-ig.

A könyvkötészet múltja és jelene. Kiállítás a Somogyi-könyvtár olvasótermében, augusztus 20-ig.

Váci György kétszeres aranydíjas könyvkötőmester munkáit bemutató tárlat a Somogyi-könyvtár előterében, augusztus 20-ig.

Szeged múltja és jelene, jövője. Kiállítás a szegedi Várban.

A Móra Ferenc Múzeum állandó kiállításai: Ember és környezete: Csongrád megyei paraszbtűtorok és -viseletek; Szegedi Galéria: Lucs-gyűjtemény; Hunok, avarok, magyarok: Buday György-kiállítás. Naponta délelőtt 10-től este 6-ig.

Paprikamúzeum. A mi-hályteleki művelődési otthonban (Vörös Hadsereg útja 50.).

Ij. Lele József néprajzi gyűjteménye. Tápé, Vártó utca 4. Nyitva kedd és péntek kivételével délután 3-tól 6 óráig.

„Boldog sziget”

Beszélgetés Kórodi Andrással

Tudod, Gida volt végig az egyetlen karmestertanárom a Zeneakadémián — sűgja fülembe Pál Tamás a Dömötör-toronynál, hogy látja szándékodat a főpróba szünetében, interjúra készülök a Hány dirigensével. Aztán még hozzáfűzi, hogy a 62-es első Hány-bemutatóra is magával hozta Szegedre az Operából. Oberfrank Gézával együtt, korrepetitornak.

Bármely szakmában minősít, rangot oszt, ha valakit becenevén szólítanak, csak úgy. A Gida: Kórodi András. Messze-messze évekkkel ezelőtt a drága emlékeztető Lippói Gyulát, a szegedi filharmóniai kirendeltség vezetőjét tréfálta meg egy kényyszerhelyzet: még a nagyszínházban, vasárnapi szimfonikus matinéit jelentett be, s amikor odaért, hogy „vezényel Kórodi!”, hirtelen megtorpant, akarta mondani a keresztnevét, de tündéri memóriazavarában csak az a fránya Gida ugrott be neki. Röpke csönd után azért kivágta a rezet: „vezényel Kórodi Gedeon”. Persze hogy kacagás futott végig a nézőtérben, szegény jó Gyula bácsi, soha többé nem vállalt konferanszot ezután.

A ma esti Hány karmestere

ülték körül, aki arról mesélt nekik, valahányszor kezébe veszi a Háború és békekét, mindig friss élménynek hat, mintha először találkozna vele. Szegeden, a Hányval foglalkozva jutott eszembe az emlék. Adott egy öregember jómódú paraszta, át nem lépte falujának határait, s a maga kis háztájiát, tisztaszobáit, a falusi élet megannyi tartozékát vetíti ki a világba, a császári udvarra. Micsoda fantázia? Ahogy a kocmaasztalra könyökölve, barátai, paraszttársai között költővé tud lenni? S akkor jön a szeniális zeneszerző. Kodály, aki figuráinak képzetszárnyán ismert népdalokat emel szimfonikus régiókba, helyez arra a művészeti oltárra, ahová valók ezek a dalok. A darab csúcsa a zárókórus. A Tiszán innen, Dunán túl dallama bachi, händeli oratóriumok magasára jut föl, innen kanyarodik vissza a vén obsitos kocmaasztalához, a poharazgató falubeliek kesernyés magányához — most ez a kép tart fogva, ezen medítálatok leginkább. Esetleg újabb húsz év múlva, ha ugyanitt beszélgetünk, lehet, hogy más...

— A zeneirodalom azt tartja a Hányról, magányos sziget — vetem közbe. — Tényleg oly hasonlíthatatlan?

— Nézze, az elmúlt három évtizedben végigdirigáltam a magyar operákat, a Hányt egyikkel sem tudnám roko-

nítani. Persze, itt van a nagy előd, Erkel. Mostanában a rádióban igyekszünk hozzá-férhetővé tenni kevéssé ismert darabjait: a Névtelen hősök után a Dózsát vettük tervbe, de éppen Szegeden, a szabadtéri vezetvényeltem 63-ban a Brankovics Györgyöt, amit speciel magam igen jelentős műnek tartok. Nos, Erkel nagyságát fokozza, hogy mondjuk egy Verdivel szemben — akinek mégis csak akadtak előkészítői, nem is akármilyen „hírnökei” Bellini vagy Donizetti munkásságában — neki a saját operai nyelvezetét kellett kitalálnia, magának megteremtene a nem létező tradícióit. Ezért egyedüli, ilyen összefüggésben érzem speciális műnek a Hányt is; nem opera ugyan, boldog sziget, nincs folytatása még a Kodály-oeuvre-ön belül sem, hisz a Székely fonót inkább népdaloratóriumnak mondanám.

— És mit érnek a művészeti világpiacon, ha szabad így fogalmaznom, ezek a magyar különlegességek?

— Oszintén szólva, ritkán tudnak áttörni úgy igazán. Annira személynél indították, annyi bennük a zenei jelbeszéd. Személyes tapasztalataimnál maradvány, érdekes ellenpéldának említhetem ném Szokolay operáját, a Várnást. Amerre vittük külföldön, frenetikus ünnepekké.

(Hát, érdemes volna hosszabban fejtegetni, bár félek, egy ilyen futó beszélgetés rendeltetésszerű kereteit túllépnek. Különbösen is hangol a zenekar, folytatásra kész — tekintgetünk körül. Búcsúzom a közelmúltól közeljövőről kérdezem.)

— Mint tudják, az Operaház rekonstrukciója óta nehéz körülmények között dolgozunk, bár igyekszünk nem temetni, hanem menteni. Három évet ígértek, amiből egy eltelt. Magam a szokásos repertoáromat dirigáltam tovább, csupán a Così fan tutte átvitele okozott gondot az Erkelben. Új föladatainkat inkább a koncertek kínálták, a Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekarával nemrég jártunk a Milánói Scalában is, januárban lapán turnéra indulunk. Az Erkel Színházban pedig az Otello új betanulását vezényelem. Hostalvy Róbert címszereplésével, aki végleg hazajött, visszatért hozzánk s most magyarul tanulja szövegét.

Nikolényi István

A cigánybáró

Strauss-felújítás a szabadtéren

(A siker természetrajza.) Azt mondta valaki A cigánybáró péntek esti másodikpremierjének szünetében, hogyha őseink nem találták volna fel a tüzet, akkor vagy nem lennének szabadtéri előadások, vagy az ő találmányuk lenne. Mert tény, hogy ilyenkor nyaranta az ország 28 csillagatos teátrumának szinte mindegyikében — vízrudvarok és ligetekben, vizekre ácsolt színpadokon és lombástrak alatt — előadásról előadásra föllobbanak a fátylak, remegő léggal vibrálnak a gyertyák, égnék a gondosan kordában tartott pász-törtézetek. S valahogy össze is kapcsolódik a tűz misztikája és a színház varázsa. Fontos adalék a nyári színházi sikerekhez.

(Jókai és Strauss, a két mécs.) Néhány évvel ezelőti kísérlet történt A cigánybáró, úgymond kissé poros szövegének fölfrissítésére. Ez az aktualizálási törekvés nem vált be, így aztán Horváth Zoltán jóvoltából, Tarbay Éde közreműködésével „visszafűjtük a port” a darabba. Ebből egyértelműen következett a rendezői alapállítás, a lehető leg-hűségesebben tolmácsolni Jókai romantikus történetét, fölhasználni Schnitzer eredeti szövegkönyvét, visszaigazítani a történetet, eredeti fazonra szabni a figurákat. Erre utal a szerzőpáros Jókai és Strauss szövege a színpad két oldalán. Ez lett az a közeg, mely a legeredetibb háttérrel biztosítja Strauss népszerű muzsikájának. S mi mindent oúthat meg nem egy ilyen romantikus történet?! Legnagyobb békeességben hajol meg a történet végén Mária Terézia, az igaz-veérg magyar Barinkay Sándor, a szöveg származású Zsupán Kálmán, a török basa lánya Szefki, és a cigányok. Milyen szép is lenne! De hát a színház azért színház — többek között — hogy szórakoztasson, elandalítson, kikacsoljon. S ez a mese a felnőtteket magával tudja ragadni, még ma is. Bizonyítja ezt a premier zsúfolt háza.

(Nemzedékváltás.) A rendezés fő vonalában őzi a tavalyi kristályosított és bizonyítottan sikeres elképzelést. A módosításokat, a részletgazdagításokat, és apróbb változtatásokat mindekelőt néhány közreműködő cseréje indokolta. Szembetűnő nemzedékváltás ta-

núi lehetünk, hisz a karmesteri pálcát egy, még harmadon inneni fiatal dirigens, Jármay Gyula vette át, Barinkay Sándor szerepét a sokoldalú fiatal tehetség Berkes János kapta, és egy korosztállyal fiatalabb Czippa cigányasszony is. Mészöly Katalin alakításán. Ez a fiatalítás javára vált az előadásnak. Jármay láthatóan komolyan vette feladatát, a Strauss-muzsika legbensőbb lényegét igyekezett kibontani akkor, amikor a széles, nagy ívek fölrajzolása mellett minden részletszépségre is ügyelt. A fiatalos lelkesedés és a precizitás volt jellemző rá, talán egy picit lassúbbra vette a tempót a megszokottnál. Láthatóan élvezte, hogy fűrdhet ezekben, a népszerű melódiákban. Igazán jó társakra talált a zenekar tagjaiban és a Molnár László karigazgató vezette kórusokban. Berkes János megnyerő Barinkay, szepen énekel, hatásosan játszik, természetes egyszerűsége jól illeszkedett az együttesbe. Mészöly Katalinról nehéz elhinni, hogy ronda boszorkány. Czippa éneket sokat megélt, gyönyörű cigányasszony, akinek borzongató ereje nem a rútságban leledzik, hanem élet-tudományában. Mirabella-Schultz Katalin szintén nyeresége a produkciónak, mindekelőt jellemformáló képességével.

(Tablók.) Horváth Zoltán arcok nélkül állítja színpadra a cigányok bárójának történetét. A nagy freskók festői megoldásaira, a tömegmozgások változatos, színes ritmusaira, az egyszerű, de hatásos díszlet-kompozíciókra, a világtási effektusok érzékeny hangulataira és a nagy ívekből kibontakozó csúcsponatok totális élményeire épít. Sikereket teheti, hiszen olyan társai vannak, mint az óriási tapasztalatokkal rendelkező Varga Mátud, akinek minden sallangoktól mentes színpadképe egyszerre romantikus látvány és pontos, jó ítszóter. Márk Tivadar jelmezei érzékenven hangsúlyozzák az ellentéteket: a cigányhad tarkaságára a bécsi udvar hóhérsége felel; a huszárok vörös mentéjére a Trics-tracs polka táncosainak élénk sárgája. Barkóczy Sándor megújult koreográfiái után mindig fölcsattant a taps, különösen a már említett Trics-tracs polka és a Császár-keringő táncainak han-

gulati ellentéte marad emlékezetes. Jelentős tanulsága a Strauss-mű mostani színpadra állításának ez a tablószerűség. A széles és nagy ecsetvonások a hatalmas nézőtérről egységes képpé állnak össze, a statikus jeleneteket izgalmasan bontja meg egy-egy csoport táncos vagy éppen futó mozgása, az összefogott színekből élesen rajzolódik ki egy hangsúlyos karakter. S ebben a tablóban öröm látni Melis Györgyöt, akinek Hány piros atillája éppúgy testesabott, mint a disznókirály pókhasú jelmeze; Zempléni Mária, aki egyre érettebb és oldottabb cigánylány. Terebessy Évát Arzenaként és partnerét Ottokárt, Réti Csabát, a snájdig huszárcapitány Gyimesi Kálmánt, a humort jó ízekkel szálított Kovács Jánost, valamint Karona Lajost, aki évek óta biztos pontja A cigánybárónak. A többiek is — Gémesi Imre, Gyürki István, Jankovits József, Barta Mária, Mentés József, Jachinek Rudólt és Szabó István — karakteres alakok ebben az arcoj nélküli színházban.

Az előadás végén Johan Strauss és Jókai Mór ismét elismerően bólintott: a második javított kiadás is siker!

Tandi Lajos

Kovács Erzsébet (Mária Lujza), Fodor Zsóka (Melusina) és Melis György (Hány) jelenet

Hány bátya

elköszön

A Szegedi Szabadtéri Játékok félszázados történetének egyik mulhatatlan értékű-szépességű-népszerűségű darabját, Kodály Hány János című daljátékát láthatja a Dóm tér ma esti közönsége — az idei nyárevadban utolszor. Hány bátya tehát elköszön, bár a kiszivárgó hírek szerint nem marad soká távol: könnyen elképzelhető, hogy az 1983-as jubileumi évadban visszatér. Addig is emlékeztetőül idézzük a szezon nyitó premierjének emlékezetes pillanatait. Melis György felejthetetlen címszereplésével, Mészöly Kati Őrszóját, Moldován Stefánia Császárnéját, Kalocsay Miklós Ebelastinét, és a többiek ugyancsak színvonalas teljesítményét, amelyeket az időközben megjelent sajtókritikák is méltányoltak.